

Víza a pobyty ČR (případové studie)

(Uprchlické a cizinecké právo, podzim 2010)

8. 1. 2010, Brno

Hana Lupačová (NSS)

Pavel Pořízek (KVOP)

Krátký testík

1. Pán z Alžírsko by chtěl v ČR pracovat. Jak bude postupovat? O jaký druh víza (případně pobytu) může požádat? Kdo bude o žádosti rozhodovat?
2. Paní ze Srí Lanky se provdala za občana ČR a chtěla by přijet za svým manželem do ČR a zde s ním dlouhodobě žít. Co musí udělat, aby se do ČR dostala? O jaký druh víza/pobytu může požádat? Kdo bude o žádosti rozhodovat?
3. Muž z Ukrajiny v ČR pracuje již třetím rokem a má uděleno povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání. Chtěl by si do ČR přivést manželku a dvě nezletilé děti. Co pro to musí udělat? Jak se jeho manželka a děti mohou dostat do ČR?

Použité zkratky

- **ZPC** = zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- **ZoZAM** = zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- **Vízový kodex** = Nařízení č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)
- **Nařízení č. 539/2001** = Nařízení č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni
- **Schengenský hraniční kodex** = Nařízení č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)
- **Směrnice 2004/38/ES** = Směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
- **Vyhláška č. 462/2008 Sb.** = Vyhláška č. 462/2008 Sb., kterou se stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o udělení víza, vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt
- **JUD:** – judikatura

Zákon o pobytu cizinců

- § 1 odst. 1 ZPC:
 - upravuje v návaznosti na Schengenský hraniční kodex podmínky vstupu cizince na území České republiky (a vycestování cizince z území, stanoví podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.
- § 1 odst. 2 ZPC:
 - cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.

Zákon o pobytu cizinců

- ▶ **ZPC se obecně nevztahuje na (§ 2 ZPC):**
 - žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanty a osoby s udělenou doplňkovou ochranou
 - ozbrojené síly jiných států (zákon č. 310/1999 Sb.,)
 - žadatelé o dočasnou ochranu a osoby s udělenou dočasnou ochranou (zákon č. 221/2003 Sb.)

Přechodný pobyt na území (§ 17 ZPC)

Cizinec může pobývat na území přechodně

- a) bez víza
- b) na krátkodobého vízum
- c) na dlouhodobé vízum
- d) na základě povolení k dlouhodobému pobytu
- e) na základě výjezdního příkazu (§ 50 ZPC)

Pobyt bez víza (§ 18 ZPC)

- **Občané EU**
- **Cizinci ze zemí uvedených v tzv. bílém seznamu (Nařízení č. 539/2001) – omezení (čl. 20 odst. 1 Schengenské prováděcí úmluvy):** Cizinci, kteří nepodléhají vízové povinnosti, se mohou volně pohybovat na území smluvních stran po dobu nejvýše tří měsíců během období šesti měsíců ode dne prvního vstupu
- **Cizinci, kterým byl v jiném členském státě přiznán status dlouhodobě pobývacího rezidenta (směrnice Rady 2003/109/ES)**
- **Některé další kategorie:**
 - cizinci ve výkonu zabezpečovací detence, vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody;
 - cizinci umístění v policejní cele nebo v zařízení pro zajištění cizinců

Krátkodobé vízum

- od 5.4. 2010 komplexní úprava ve Vízovém kodexu (nelze tedy již aplikovat právní úpravu krátkodobých víz v ZPC)
- **Vízový kodex:**
 - postupy a podmínky udělování víz pro průjezd přes území členských států nebo předpokládané pobyty na tomto území nepřesahující tři měsíce během jakéhokoli šestiměsíčního období (ve vztahu k cizincům ze zemí na tzv. černém seznamu – nařízení 539/2001).

Krátkodobé vízum

- pokyny k uplatňování Vízového kodexu – viz rozhodnutí Komise ze dne 19. 3. 2010 (K(2010) 1620), kterým se stanoví **Příručka pro zpracování žádostí o víza a provádění změn v příslušných vízech**
 - neupravuje všechny procesní aspekty řízení
 - Pokud ve Vízovém kodexu právní úprava chybí, použije se nadále ZPC; pokud ani ten procesní institut neupravuje, aplikuje se správní řád (§ 154 správního řádu)
- **Základní pravidlo: udělení jednotného schengenského víza (tzn. lze cestovat v době platnosti víza i po jiných státech Schengenu)**

Krátkodobé vízum

- důvody zamítnutí (čl. 32) – např. nezdůvodní účel pobytu, neprokáže dostatečné finanční prostředky, má záznam v SIS
- o udělení/neudělení víza rozhodují zastupitelské úřady (lhůta 15 dnů od okamžiku přípustnosti žádosti, lze prodloužit na 30, resp. 60 dnů)
- vybraná specifika: institut přípustnosti (čl. 19), právo na odvolání (čl. 32 odst. 3 – platí od 5.4.2011)
- odchylky v postavení rodinných příslušníků v řízení o udělení krátkodobého víza – viz kazuistika

Dlouhodobé vízum

- Právní úprava:
 - §§ 30 – 41 ZPC + §§ 51 – 64 ZPC (Společná ustanovení k vízům)
 - subsidiárně část čtvrtá správního řádu (viz § 168 ZPC, § 154 SŘ)
- vnitrostátní institut, neupraven doposud právem EU
- pobyt nad 90 dnů maximálně do 1 roku (novela ZPC zkracuje maximální dobu na 6 měsíců)

Dlouhodobé pobyty I

➤ §§ 42 až 49 ZPC

➤ 1) **další pobytové stádium** cizince pobývajícího na území na základě dlouhodobého víza,

nebo

➤ 2) je možné o tento druh pobytu požádat **ihned bez nutnosti předchozího pobytu na území ČR na dlouhodobé vízum** (většinou důsledek implementace evropských směrnic)

Dlouhodobé pobyty I

- 42a (Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného **soužití rodiny** na území) – transponovaná směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny
- § 42c (Povolení k dlouhodobému pobytu **rezidenta** jiného členského státu Evropské unie) – směrnice 2003/109/ES o právním postavení příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty
- § 42d (Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem **studia** na území) – směrnice 2004/114/ES o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby

Dlouhodobé pobyty I

- § 42e (Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem **ochrany** na území) – směrnice 2004/81/ES týkající se vydávání povolení k pobytu občanům třetích zemí, kteří se stali oběťmi obchodování s lidmi nebo kteří se stali objekty převaděčství a spolupracují s příslušnými orgány
- § 42f (Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem **vědeckého výzkumu** – směrnice 2005/71/ES o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu
- § 42g Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na území ve zvláštních případech (tzv. **zelené karty**) –vnitrostátní institut
- § 42i povolení k dlouhodobému pobytu za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci (tzv. „**modrá karta**“) – směrnice 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci (nově zavádí novela ZPC od 1.1.2011)

Dlouhodobé pobyty II

- po **pěti letech pobytu** (na základě povolení k dlouhodobému pobytu a uděleného dlouhodobého víza) lze žádat o **trvalý pobyt**
- § 68 ZPC (udělením TP je cizinci současně přiznáno postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta dle směrnice 2003/109/ES – § 83 ZPC)

Kazuistiky

- ▶ **Případ 1 (pan John): občan 3. země, který není rodinný příslušník občana EU/ČR**
 - ▶ 1. Předpisy
 - ▶ 2. Postup
 - ▶ 3. Soudní přezkum

- ▶ **Případ 2 (pan Oleg): rodinný příslušník občana EU/ČR**
 - ▶ 1. Předpisy
 - ▶ 2. Postup
 - ▶ 3. Soudní přezkum

Použité zkratky

- ▶ **ZPC** = zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- ▶ **ZoZAM** = zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- ▶ **Vízový kodex** = Nařízení č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)
- **Nařízení č. 539/2001** = Nařízení č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni
- ▶ **Schengenský hraniční kodex** = Nařízení č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)
- ▶ **Směrnice 2004/38/ES** = Směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
- ▶ **Vyhláška č. 462/2008 Sb.** = Vyhláška č. 462/2008 Sb., kterou se stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o udělení víza, vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt
- ▶ **JUD:** – judikatura

Případ 1: Pan John: občan 3. země

- ▶ Pan John z Nigérie chce pracovat v České republice.
- ▶ Má manželku a dvě nezletilé děti, a doufá, že jakmile se v ČR usadí, bude moci jeho manželka přijet za ním a děti budou moci studovat v ČR.

1. Vyřízení víza: použitelné předpisy

Občan 3. země

Krátkodobá víza

- Vízový kodex
- Nařízení 539/2001
- Zákon o pobytu cizinců
- Správní řád

• Vyhláška č. 462/2008
MVČR

- X srov. čl. 6 vízového kodexu

Občan 3. země

Dlouhodobá víza

- Zákon o pobytu cizinců
- Zákon o zaměstnanosti
- Správní řád

• Vyhláška č. 462/2008
MVČR

- Usnesení vlády – viz dál.

1. Vyřízení víza: regulace počtu podávaných žádostí o vízum

- ▶ **Usnesení vlády ze dne 12. 11. 2008 c. D 1438/2008** (vydané v režimu důvěrné): zastavení nabírání žádosti o víza k pobytu nad 90 dnu na Velvyslanectví ČR v Hanoji (srov. dále judikatura)
- ▶ **Usnesení vlády c. 171 ze dne 9. února 2009**: do odvolání pozastaven příjem žádostí o víza k pobytu nad 90 dnu za účelem podnikání, zaměstnání a účasti v právnické osobě na zastupitelských úřadech v Thajsku, Vietnamu, Moldavsku, Mongolsku a na Ukrajině
- ▶ **Usnesení vlády c. 1205/2009 ze dne 16. září 2009** (platí doposud) – *„u státu, kde dlouhodobě trvá vysoká poptávka po pracovním uplatnění v České republice“* (Moldavsko, Mongolsko, Ukrajina, Vietnam Uzbekistán) zavedeno omezené nabírání žádostí. U každého typu víza jsou stanoveny limity, kolik žádostí může daný zastupitelský úřad přijmout.

1. Vyřízení víza: regulace počtu podávaných žádostí o vízum

- ▶ **Visapoint** – pilotní projekt elektronického objednávkového systému pro podání žádosti o dlouhodobé vízum do ČR od 1. 6. 2009 (www.visapoint.eu)
- ▶ **Problémy:** jak se tyto limity shodují s ustanovením § 56 ZPC, které vymezuje zákonné důvody pro zamítnutí žádosti o vízum – překročení limitu jako důvod pro zamítnutí žádosti ustanovení § 56 ZPC nezná; cizinci je uděleno pracovní povolení, ale již se nevejde do limitu

1. Vyřízení víza: postup (občan 3. země: nad 90 dnů za účelem zaměstnání)

- ▶ Žádost o vízum nad 90 dnů se podává na **zastupitelském úřadě** [§ 53(1) ZPC]. **Omezení:** prováděcí předpis [§ 182 písm. f) ZPC a vyhláška č. 462/2008 Sb., usnesení vlády].
- ▶ **Náležitosti**
 - *Obligatorní:* žádost a fotografie, cestovní doklad, doklad o zajištění ubytování, povolení k zaměstnání nebo číslo jednací žádosti a údaj, u kterého úřadu práce požádal. Výjimka: § 98 zákona o zaměstnanosti
 - *Na požádání:* výpis z rejstříku trestů, lékařská zpráva, že netrpí nemocí (seznam nemocí – vyhláška č.274/2004 Sb.) [§ 31(5) ZPC]

1. Vyřízení víza: postup (občan 3. země: nad 90 dnů za účelem zaměstnání)

- ▶ **Řízení**
 - Společná ustanovení k vízům (díl 6 hlavy III), hlava XVII a XVIII ZPC.
 - § 168 ZPC: nepoužijí se část 2. a 3. správního řádu. Použijí se *obdobně* vybraná ustanovení správního řádu a *přiměřeně* další ustanovení zákona, „pokud jsou přitom potřebná“ (§ 154 SŘ)
 - Opravný prostředek – pouze stížnost dle § 175 SŘ
- ▶ **Převzetí rozhodnutí o vízu: do pasu; lze i více účelů (§ 58 ZPC)**
- ▶ **Důvody neudělení víza**

1. Vyřízení víza: problémy s aplikací části čtvrté správního řádu (příklad)

- ▶ **§ 154 SR:** „ ... *správní orgán ... postupuje podle ustanovení této části, podle ustanovení části první, obdobně podle těchto ustanovení části druhé: § 10 až § 16, § 19 až § 26, § 29 až § 31, § 33 až § 35, § 37, § 40, § 62, § 63, a obdobně podle těchto ustanovení části třetí: § 134, § 137 a § 142 odst. 1 a 2; přiměřeně použije i další ustanovení tohoto zákona, pokud jsou přitom potřebná.*“
- ▶ **Institut pohovoru**, v ZPC pouze dvě stručné zmínky: § 57 odst. 3 ZPC: zastupitelský úřad je oprávněn provést pohovor se žadatelem o vízum. Dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) ZPC je důvodem pro neudělení víza, jestliže se „*cizinec na požádání policie nebo zastupitelského úřadu nedostaví k pohovoru nebo ... se i přes provedení pohovoru nebo vyhodnocení předložených dokladů nepodaří tyto údaje ověřit.*“ Žádné další požadavky ve vztahu k provedení pohovoru v ZPC nenajdeme.
- ▶ **Jaká právní úprava se na institut pohovoru a jeho záznam uplatní?:** přiměřeně (kde jsou meze přiměřenosti? Jsou tato ustanovení potřebná?) § 49 (Ústní jednání), resp. § 18 (Protokol) SR nebo záznam o podání vysvětlení dle § 137 odst. 3 správního řádu

1. Vyřízení víza: problémy s aplikací části čtvrté správního řádu (příklad)

- ▶ **Praxe:** sdělení konzulárního odboru MZV ze dne 12. 7. 2007 (pod č.j. 304173/2007–KO/5) ke struktuře pohovoru se žadatelem o vízum k pobytu nad 90 dnů a k uplatňování stanovisek zastupitelských úřadů k těmto žádostem: *„pro využitelnost nedoporučujícího stanoviska v řízení o žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů ... nezbytně nutné, aby ZÚ sdělil oddělení cizinecké policie konkrétní poznatky, na základě kterých bylo stanovisko zpracováno. V případě pohovoru je třeba přiložit záznam z provedeného pohovoru, ze kterého vyplývají skutečnosti svědčící o existenci zákonných důvodů pro zamítnutí žádosti o vízum. Pokud je zpracováno stanovisko bez provedeného pohovoru, je třeba konkretizovat skutečnosti, ze kterých ZÚ vycházel a které mohou tvořit zákonný důvod pro zamítnutí žádosti.“*
- ▶ **Stanovisko ochránce**
- ▶ **Další problémové okruhy:** vyzvednutí uděleného víza v zastoupení, způsob informování žadatele o důvodech zamítnutí žádosti o vízum.

1. Vyřízení víza: Soudní přezkum (občan 3. země: nad 90 dnů za účelem zaměstnání)

- ▶ **Vyluka ze soudního přezkumu: § 171 odst. 1 písm. a) ZPC**
- ▶ **Judikatura:**
 - Co spadá pod § 171 odst. 1 písm. a) ZPC:
 - Také *prodloužení platnosti* víza: usnesení Ústavního soudu sp. zn. III.ÚS 219/04 ze dne 23. 6. 2004; rozsudek NSS ze dne 16. 10. 2003, čj. 2 As 29/2003–36, publ. pod č. 224/2004 Sb. NSS; nejnověji rozsudek NSS ze dne 25. 6. 2010, čj. 2 As 82/2009 – 62,
 - Proč není uvedena vyluka ze soudního přezkumu protiústavní (a proč se v budoucnu možná úprava změní): rozsudek NSS ze dne 10.09.2009, čj. 9 As 95/2008–45, č. 1955/2009 Sb. NSS,
 - Pouze víza podle ZPC, nikoli podle zákona o azylu: rozsudek NSS ze dne 20. 8. 2009, čj. 2 As 23/2009 – 60.

1. Vyřízení víza: Soudní přezkum (občan 3. země: nad 90 dnů za účelem zaměstnání)

- Nepřijetí žádosti o vízum: § 82 s. ř. s.?
 - Rozsudek NSS čj. 8 Aps 4/2009 – 123 ze dne 28. 4. 2010, čj. 2 Aps 4/2009 – 43 ze dne 13. 4. 2010, čj. 8 Aps 5/2009 – 37 ze dne 20. 1. 2010, čj. 8 Aps 6/2009 – 43 ze dne 30. 12. 2009 atd.
- Žaloba na **nečinnost** – pokud zastupitelský úřad nevyřídí žádost o vízum ve lhůtě.
 - Rozsudek NSS čj. 1 Ans 7/2008–56 ze dne 3. 9. 2008

1. Vyřízení víza: Soudní přezkum (občan 3. země: dlouhodobé vízum) *pro futuro*

- ▶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 9 As 95/2008–45 ze dne 10. 9. 2009: „*praxe v okolních státech hovoří spíše ve prospěch soudního přezkumu ... a že s ohledem na budoucí vývoj zejména komunitární právní úpravy nevyklučuje, že pro futuro bude na místě se předmětnou soudní výlukou (a zejména jejími dopady) zabývat a hledat nová řešení.*“
- ▶ Studie Evropského parlamentu z února 2008, která se týká srovnání migrační legislativy 27 členských států EU:
 - Dlouhodobá víza vydává v rámci EU pouze asi jedna třetina zemí. Ve většině těchto států je zakotven soudní přezkum rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vízum. Většinou je soudní přezkum vykonáván správními soudy.
 - Několik států požaduje obligatorně využít předchozího odvolacího řízení k nadřízenému správnímu orgánu před tím, než je možné se obrátit na soud (např. Francie).
 - V jiných státech je využití správního přezkumu fakultativní a v několika málo případech se s odvolacím správním řízením vůbec nepočítá (např. Litva).

2. Vyřízení pracovního povolení: použitelné předpisy

- ▶ Zákon o zaměstnanosti

2. Vyřízení pracovního povolení: postup

- ▶ O pracovní povolení požádá cizinec sám nebo prostřednictvím zaměstnavatele zpravidla před příchodem (§ 90).
- ▶ **Náležitosti**
 - Žádost; cestovní doklad; adresa, kde bude bydlet; údaje o zaměstnavateli; druh práce; místo výkonu a doba zaměstnání; vyjádření zaměstnavatele, že ten cizince zaměstná; doklady o odborné způsobilosti a další potřebné doklady (podle charakteru práce), to vše úředně ověřeno do ČJ (§ 91 ZoZAM).

2. Vyřízení pracovního povolení: postup

- ▶ Zkoumá se, jde-li o **ohlášené volné pracovní místo**, které nelze obsadit jinak; přihlíží k situaci na trhu práce (praxe úřadů práce v tomto ohledu nejednotná). Výjimka: § 97 (např. žadatel o mezinárodní ochranu po 1 roce řízení).
- ▶ V **povolení k zaměstnání ÚP** uvede mj. místo výkonu práce, druh práce, údaje zaměstnavatele, dobu pracovního povolení atd. (§ 92 ZoZAM).
- ▶ **Nelegální zaměstnávání:** výkon zaměstnání *v rozporu s* vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohto povolení [§ 5 písm. e) ZoZam]

2. Vyřízení pracovního povolení: soudní přezkum

- ▶ **Soudní přezkum:** rozhodování o povolení k zaměstnání *není* zákonem o zaměstnanosti vyloučeno ze soudního přezkumu.
- ▶ **JUD:**
 - K nelegálnímu zaměstnávání cizinců:
 - Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 10. 2008, čj. 9 Ca 32/2008–34: „*Nesplnění oznamovací povinnosti dle § 93 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (povinnost předem písemně oznámit vyslání cizince k výkonu práce mimo místo výkonu práce uvedené v jeho povolení k zaměstnání v rozsahu 7 až 30 kalendářních dnů), je porušením zákona ze strany zaměstnavatele. Nelze je přičítat k tíži zaměstnance, ani nelze dovozovat, že se v takovém případě jedná o zaměstnávání (výkon práce cizincem) bez povolení k zaměstnání.*“
 - Důkazní břemeno správního orgánu při prokázání nelegálního zaměstnávání: rozsudek NSS ze dne 18. 12. 2003, čj. 6 A 45/2001 – 31, publ. pod č. 157/2004 Sb. NSS.

Časová posloupnost (vyřízení víza a povolení k zaměstnání)

Úřad práce	Zastupitelský úřad
1. 1. 2009 –na úřade práce podá žádost o povolení k zaměstnání jeho zaměstnavatel, ÚP přidělil číslo jednací žádosti.	
Úřad práce ověřuje situaci na trhu práce	15. 1. 2009 podal žádost o vízum na zastupitelském úřadě osobně, předloží mj. číslo jednací žádosti o povolení k zaměstnání.
1. 2. 2009 – ÚP rozhodl o povolení k zaměstnání. Oznamí cizinecké policii, zda bylo vydáno.	Pohovor na zastupitelském úřadě (§ 57 odst. 3 ZPC ; na požádání se dostaví k vysvětlení (§ 63 ZPC)
	ZÚ – posoudí, zda všechny náležitosti (může odmítnout, pokud ne všechny náležitosti § 53 odst. 2 ZPC) – může uplatnit stanovisko, k němuž policie <i>přihlédne</i> (§ 57 odst. 2 ZPC) .
	15. 4. 2009 nebo 15. 5. 2009 Inspektorát cizinecké policie rozhodne (Ihůty podle § 170 odst. 6 ZPC – 90 nebo 120 dnů)
(na rozdíl od minulosti: zaměstnavatel nepotřebuje povolení k zaměstnávání cizinců)	Zastupitelský úřad: vyznačí vízum do pasu žadatele (§ 58 ZPC)

3. Příjezd na území: předpisy

- ▶ Schengenský hraniční kodex: hlava II (vnější hranice)
- ▶ Zákon o pobytu cizinců
- ▶ Zákon o azylu (§ 73)
- ▶ Čl. 5 EÚLP (v případě omezení svobody při vstupu na území)

- ▶ *Pozn.:* Příslušné části Úmluvy k provedení Schengenské dohody byly zrušeny:
 - část týkající se překračování vnějších hranic v hlavě II, kapitole II Schengenským hraničním kodexem;
 - část týkající se víz v kapitole III hlavy II Vízovým komunitárním kodexem.

3. Příjezd na území: postup

▶ Odepření vstupu:

- § 9 ZPC: důvody jsou obdobné důvodům v Schengenském hraničním kodexu
 - Řízení o odepření vstupu: § 168 ZPC („obdobně“ a „přiměřeně“ některá ustanovení části 2. a 3. SR)
 - **Přezkum: § 180e ZPC: nové posouzení důvodů odepření vstupu** cizince na území. Nemá odkladný účinek.
- čl. 13 ve spojení s čl. 5 Schengenského hraničního kodexu:
 - O odepření vstupu se vydá zdůvodněné rozhodnutí, které uvádí přesné důvody odepření (formulář v příloze V kodexu), ihned nabývá účinku. Právo na odvolání (bez odkladného účinku).
 - Poučení o právní pomoci v řízení proti odepření vstupu (čl. 13 Schengenského hraničního kodexu).
 - Odepření vstupu ≠ automaticky zrušení víza.

3. Příjezd na území: postup

▶ Po příjezdu:

- Povinnost hlásit pobyt do 3 dnů (§ 93 ZPC): porušení povinnosti – sankce: není důvodem pro vyhoštění (*a contrario* § 119 odst. 1, jde o přešupek podle § 157 odst. 1 písm. r), s) ZPC).
- Povinnost ubytovatele hlásit ubytované osoby – domovní kniha (§ 100) – sankce za porušení: § 156 ZPC. Ubytovatel: každý, kdo poskytuje ubytování za úhradu (§ 99 ZPC).

3. Příjezd na území: soudní přezkum

- ▶ § 171(1)(b) ZPC:
 - Ale srov. dál ohledně RP občanů ČR/EU
 - Schengenský hraniční kodex požaduje „právo na odvolání“: § 180e ZPC – nové posouzení důvodů odepření vstupu

4. Prodlužování pobytu v ČR: žádost o dlouhodobý pobyt: předpisy

- ▶ Zákon o pobytu cizinců
- ▶ Zákon o zaměstnanosti

- ▶ *Pozn. 1:* Společná ustanovení k vízům (díl 6 hlavy ...) se použijí na dlouhodobý pobyt pouze v případě, že na tato ustanovení odkazují ustanovení o dlouhodobém pobytu.

- ▶ *Pozn. 2:* Pro jiné druhy dlouhodobého pobytu může nastat přímý účinek některé ze směrnic:
 - Studenti: 2004/114/ES
 - Výzkumní pracovníci: 2005/71/ES
 - Oběti obchodování s lidmi: 2004/81/ES
 - Rodinní příslušníci občanů 3. zemí: 2003/86/ES
 - Vysoce kvalifikovaní zaměstnanci: směrnice o modrých kartách

4. Prodlužování pobytu v ČR: žádost o dlouhodobý pobyt: postup

(za účelem zaměstnání, *ne* zelená karta – § 42g)

- ▶ Vízum nad 90 dnů lze prodloužit **nejdéle na 1 rok** (§ 35 ve spojení s § 30 odst. 2 ZPC – § 35: „*policie ... opakovaně prodlouží ... nejdéle však do doby skončení platnosti tohoto víza*“; § 30 odst. 2: „*Vízum ... se uděluje s dobou platnosti na 1 rok...*“).
- ▶ Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu může podat cizinec pobývající na dlouhodobé vízum, který hodlá na území přechodně pobývat **déle než 1 rok**, trvá-li stejný účel pobytu (§ 42 odst. 1 ZPC). Žádost se podává na policii (§ 42 odst. 4 ZPC).
- ▶ **Náležitosti:** Rozhodnutí o povolení k zaměstnání / prodloužení povolení k zaměstnání, cestovní doklad, doklad o ubytování, fotografie (§ 46 odst. 6 ZPC).

4. Prodlužování pobytu v ČR: žádost o dlouhodobý pobyt: postup (za účelem zaměstnání, *ne* zelená karta – § 42g)

- ▶ **Řízení:**
 - podle správního řádu (a contrario § 168 ZPC), odchylky v § 169 ZPC, lhůty podle § 47 ZPC.
- ▶ **Neudělení pobytu:** § 46 ve spojení s § 56 ZPC.
 - ▶ V případě, že pracovní poměr cizince skončí z důvodů na straně zaměstnavatele – **ochranná lhůta** po dobu 60 dnů, v níž si může nalézt nové zaměstnání (§ 45 odst. 9 ZPC).

4. Prodlužování pobytu v ČR: žádost o dlouhodobý pobyt: soudní přezkum

- ▶ Neudělení / zrušení dlouhodobého pobytu není vyloučeno ze soudního přezkumu. Ze soudního přezkumu je vyloučeno rozhodnutí o nevydání zelené karty (§ 42g) [srov. § 171 písm. e) ZPC]
- ▶ Lhůta pro podání žaloby: 30 dnů (§ 172 odst. 1 ZPC).
- ▶ **JUD:**
 - Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2006, čj. 10 Ca 230/2005–36
 - Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2009, čj. 11 Ca 117/2009–41: zamítnutí žádosti o dlouhodobý pobyt: zneužití pobytu k jinému účelu

5. Vyřízení dlouhodobého pobytu pro manželku a děti: předpisy

- ▶ Zákon o pobytu cizinců
- ▶ Nařízení 539/2001

- ▶ Směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny

5. Vyřízení dlouhodobého pobytu pro manželku a děti: postup

- ▶ Žádost se podává na **zastupitelském úřadu** (§ 42a odst. 4 ZPC), příp. **policii**, pokud zde rodinní příslušníci pobývají na vízum nad 90 dnů (§ 42a odst. 5).
- ▶ Podmínka **určité délky pobytu na území nositele** oprávnění ke sloučení rodiny: manžel zde pobývá min. 15 měsíců a manželé jsou starší 20 let, v případě polygamního manželství lze udělit pouze 1 manželce (§ 42a odst. 6 a 7).
- ▶ **Náležitosti:**
 - *Obligatorní:* cestovní doklad, doklad o ubytování, fotografie, doklad o příbuzenském vztahu, doklad o úhrnném měsíčním příjmu rodiny nad určitou výši (§ 42b odst. 1), před vyznačením viza doklad o cestovním zdravotním pojištění po dobu pobytu na území (§ 42b odst. 4),
 - *Na požádání:* výpis z rejstříku trestů a lékařská zpráva (§ 42b odst. 3).

5. Vyřízení dlouhodobého pobytu pro manželku a děti: postup

- ▶ **Řízení:**
 - Správní řád, odchylky v § 169 ZPC – srov. zejména § 169 odst. 11 – odstraňování vad žádosti, vyslechnutí žadatele o vydání povolení k dlouhodobému pobytu.
 - Rozhoduje Inspektorát cizinecké policie [§ 164 odst. 3 ZPC]
- ▶ **Důvody neudělení:** § 56 odst. 1 a–c, h, i (ve spojení s § 46 odst 3 ZPC).
- ▶ Po rozhodnutí se uděluje **vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem převzetí** povolení k dlouhodobému pobytu (§ 30 odst. 2 ZPC). Do tří dnů od vstupu se manželka musí dostavit na policii k převzetí průkazu o povolení k pobytu (§ 44 odst. 2 ZPC).

5. Vyřízení dlouhodobého pobytu pro manželku a děti: soudní přezkum

- ▶ **Není vyloučeno ze soudního přezkumu.**
- ▶ **Lhůta pro podání žaloby: 30 dnů (§ 172 odst. 1 ZPC)**

6. Související povinnosti (manželka a děti)

▶ Zdravotní pojištění:

- Manželka nepracuje: cizinec je povinen platit za ni a za děti komerční zdravotní pojištění. Manželka pracuje: pojištění platí zaměstnavatel; za děti musí platit komerční zdravotní pojištění (§ 1 písm. a) a b) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění).

▶ Povolení k zaměstnání:

- Manželka jej k práci potřebuje, zkoumá se situace na trhu práce (§ 97 ZoZam). Výjimka: povolení nepotřebuje, pokud manžel získá trvalý pobyt a/nebo statut dlouhodobě pobývacího rezidenta (§ 98 ZoZam).

6. Související povinnosti (manželka a děti)

► Některé dávky:

- *Příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení* : **ne** – až po udělení trvalého pobytu (§ 5 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi)
- *Mimořádná okamžitá pomoc*: **ano** (§ 5 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi)
- *Státní sociální podpora*: **po 1 roce ode dne hlášení** [§ 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře]
- *Mateřská a rodičovská*
 - *Peněžitá pomoc v mateřství* pro manželku která pracovala: stejné podmínky jako občané ČR (zákon o nemocenském pojištění)
 - *Příspěvek v rodičovství*: srov. výše státní sociální podpora: 1 rok ode dne hlášení musí splňovat manžel i manželka.

► Podpora v nezaměstnanosti:

- Může ji pobírat pouze uchazeč o zaměstnání (§ 25 a § 39 ZoZam). Uchazečem může být pouze fyzická osoba, která má na území ČR *bydliště*. Bydliště = pro státní příslušníky třetích zemí *místo trvalého pobytu* (§ 5 písm. b) ZoZam). Cizinci s dlouhodobým pobytem po ztrátě zaměstnání nemohou být uchazeči o zaměstnání ani pobírat podporu v nezaměstnanosti.

6. Související povinnosti (manželka a děti): soudní přezkum

Podpora v nezaměstnanosti:

- ▶ JUD: rozsudek NSS ze dne 23. 7. 2008, čj. 4 Ads 40/2008 – 73, publ. pod č. 11/2008 Sb. NSS:
 - I. Ustanovení § 24 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, definuje uchazeče o zaměstnání jako fyzickou osobu, která osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce, v jehož správním obvodu má bydliště, a při splnění zákonem stanovených podmínek je úřadem práce zařazena do evidence.
 - II. Důvody, pro které nelze žadatele do evidence uchazečů o zaměstnání zařadit, jsou uvedeny v § 25 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, a nepatří mezi ně absence „bydliště“ (zde trvalého pobytu) tohoto žadatele ve smyslu § 5 písm. b) téhož zákona.
 - III. Pojem „bydliště“ uvedený v § 24 odst. 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, je pouhým kritériem pro určení místní příslušnosti úřadu práce.
- ▶ *Pozn.: znění zákona o zaměstnanosti se poté změnilo.*

Případ 2: pan Oleg

- ▶ Pan Oleg pochází z Ukrajiny a je manželem paní Ulke, která pochází z Německa a žije v České republice.
- ▶ Chce přijet na území a následně s ní zde žít.
- ▶ Jsou bezdětní.

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: předpisy

Přímo aplikovatelné:

- ▶ Vízový kodex (nařízení)
- ▶ Zákon o pobytu cizinců (ustanovení transponující směrnici 2004/38/ES)
- ▶ Nařízení 539/2001

Další předpisy:

- ▶ Směrnice 2004/38/ES (k Vízovému kodexu *lex specialis*, srov. čl. 1 odst. 2 písm. a) kodexu: „*Ustanovení tohoto nařízení se použijí ... aniž jsou dotčena a) práva volného pohybu, kterých požívají státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů Unie.*“) Transpoziční lhůta uplynula k 30. dubnu 2006.

Jiné:

- ▶ Rozhodnutí Komise ze dne 19. 3. 2010 (K(2010) 1620), kterým se stanoví Příručka pro zpracování žádostí o víza a provádění změn v příslušných vízech

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU x ČR

- ▶ § 15a odst. 5 ZPC: *„Ustanovení tohoto zákona týkající se rodinného příslušníka občana Evropské unie se použijí i na cizince, který je rodinným příslušníkem státního občana České republiky.“*
- ▶ Důvodová zpráva k novele č. 161/2006 Sb.: *„... se výslovně stanoví, že i občan České republiky je občanem Evropské unie a tudíž, že ustanovení vztahující se na cizince ze třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Evropské unie, se vztahují i na cizince ze třetí země, který je rodinným příslušníkem občana České republiky.“*

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: postup

- ▶ Žádost o vízum se podává na **zastupitelském úřadě** (čl. 10 víz. kodexu) nebo na **hraničním přechodu** (§ 26 odst. 6 ZPC).
- ▶ **Náležitosti** (čl. 13 odst. 3 vízového kodexu; odchylně od něj čl. 8 odst. 2 a čl. 10 odst. 2 směrnice 2004/38/ES transponovaná v § 27 odst. 5 ZPC): Cestovní doklad, fotografie, doklad o rodinném stavu, příp. potvrzení o tom, že jde o vyživované osoby (§ 27 odst. 5 ZPC). Rodinní příslušníci neplatí vízový poplatek (čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38/ES). Od dokladů lze upustit, jde-li o bezúhonnou a spolehlivou osobu a bude-li splňovat předpoklady pro vpuštění na území (čl. 13 odst. 6 vízového kodexu)

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: postup

▶ Řízení

- Rozhodnutí do 14 dnů (§ 170 odst. 3 ZPC: transponuje čl. 5 odst. 2 směrnice 2004/38/ES, která je *lex specialis* k čl. 23 vízového kodexu).
- **Důvody neudělení víza**
 - RP mají právo, aby jim bylo vízum uděleno: *C-503/03 Komise proti Španělsku* (bod 42). Důvody v § 56 odst. 4 ZPC je nutno v konkrétních případech porovnat se směrnicí 2004/38/ES a s judikaturou Soudního dvora k této směrnici (zamítnutí žádosti o vízum interpretuje Soudní dvůr restriktivně).
- **Neudělení víza**
 - Nutno oznámit písemně [čl. 30 ve spojení s čl. 15 směrnice 2004/38/ES] (buď za použití správního řádu nebo čl. 32 odst. 2 vízového kodexu). ZPC netransponoval směrnici 2004/38/ES.
- **Právo na odvolání**
 - Směrnice 2004/38/ES upravuje mezi procesními zárukami (čl. 31 ve spojení s čl. 15 směrnice) také právo na soudní, případně správní přezkum rozhodnutí. Správní přezkum: § 56 odst. 5 ZPC: „*nové posouzení důvodů neudělení víza*“, poté možný soudní přezkum.

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: problémové okruhy

- ▶ Lhůta pro vydání rozhodnutí o neudělení víza, resp. jeho předání rodinnému příslušníkovi:
 - výklad pojmu „vyřídí“ dle § 179 odst. 3 ZPC : *„Žádost o udělení víza k pobytu do 90 dnů ... vyřídí zastupitelský úřad ve lhůtě ... jde-li o rodinného příslušníka občana Evropské unie ... ve lhůtě do 14 dnů ode dne podání žádosti.“*

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: problémové okruhy

▶ Sdělení důvodů zamítnutí žádosti o vízum

- čl. 30 (Oznamování rozhodnutí) směrnice 2004/38/ES: *„1. Rozhodnutí přijatá podle čl. 27 odst. 1 se dotýčným osobám oznamují písemně a takovým způsobem, aby mohly porozumět jejich obsahu a jejich důsledkům pro svou osobu. 2. Není-li to v rozporu se zájmy bezpečnosti státu, jsou dotýčné osoby přesně a úplně informovány o důvodech veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví, na nichž jsou založena rozhodnutí přijatá v jejich případě.“*
- Podrobnosti: Příručka k Vízovému kodexu; Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: problémové okruhy

- ▶ **Pohovor a jeho záznam – čl. 21 bod 8 a 40 bod 4 Vízového kodexu**
- ▶ **Efektivita nového posouzení důvodů neudělení víza dle § 56 odst. 5 a 6 ZPC**

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: soudní přezkum

- ▶ **Výjimka z § 171(a): srov. § 171 odst. 2 ZPC**
 - Směrnice 2004/38/ES upravuje mezi procesními zárukami také právo na soudní, případně správní přezkum rozhodnutí: *„dotyčné osoby mají v hostitelském členském státě přístup k soudním, a případně správním opravným řízením za účelem přezkumu rozhodnutí přijatých vůči nim z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví.“* (čl. 31 odst. 1) **Bod 26 Preambule:** *„Za všech okolností by měli mít občané Unie a jejich rodinní příslušníci, kterým byl odepřen vstup do jiného členského státu nebo pobyt v něm, přístup k nápravě v soudním řízení.“*
 - Lze § 56 odst. 5 ZPC („*nové posouzení důvodů neudělení víza*“) považovat za správní přezkum? Pokud ano, je nutné vyčerpat před soudním přezkumem.

1. Žádost o vízum: rodinný příslušník občana EU: proč soudní přezkum nefunguje v praxi

- ▶ **Soudní přezkum nutně složitě dovodit z § 171 odst. 2 ZPC:** *„Jde-li o občana Evropské unie nebo jeho rodinného příslušníka, jsou z přezkoumání soudem vyloučena rozhodnutí o odepření vstupu nebo o správním vyhoštění po dobu platnosti předchozího rozhodnutí o jeho správním nebo soudním vyhoštění.“*
- ▶ **Odmítnutý žadatel o vízum dnes není informován o možnosti nechat neudělení víza přezkoumat soudem** (je informován pouze o možnosti obrátit se na MZV se žádostí o nové posouzení důvodů neudělení víza), což není v souladu s požadavky čl. 30 odst. 3 směrnice 2004/38/ES (náprava až novelou ZPC)
- ▶ **Počátek běhu měsíční lhůty pro podání žaloby dle § 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců** (ihned po zamítnutí žádosti o vízum x až po vyčerpání institutu nového posouzení důvodů neudělení víza Ministerstvem zahraničních věcí)

2. Vstup na území: rodinný příslušník občana EU: předpisy

- ▶ *Přímo aplikovatelné:*
- ▶ Schengenský hraniční kodex
- ▶ Zákon o pobytu cizinců

- ▶ *Další předpisy (přímý účinek):*
- ▶ Směrnice 2004/38/ES

2. Vstup na území: rodinný příslušník občana EU: postup

- ▶ **Odepření vstupu:** důvody se opírají o ochranu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví [§ 9 odst. 3 písm. b) ZPC; srov. též směrnice 2004/38/ES]. V případě odepření vydá policie *rozhodnutí o odepření vstupu*.
- ▶ Aplikují se i část 2. a 3. správního řádu (*a contrario* § 168 ZPC); odvolání nemá odkladný účinek (§ 169 odst. 4 ZPC).

2. Vstup na území: rodinný příslušník občana EU: soudní přezkum

- ▶ Vyloučen ze soudního přezkumu pouze „*po dobu platnosti předchozího rozhodnutí o jeho správním nebo soudním vyhoštění*“, srov. § 171 odst. 2 ZPC

X zřejmě rozpor se směrnicí 2004/38/ES, která neumožňuje výjimky ze soudního přezkumu omezení svobody pohybu (srov. čl. 30 a 31 směrnice).

- ▶ Náprava: novela ZPC?

3. Další postup: žádost o přechodný pobyt

- ▶ Po příjezdu může rodinný příslušník požádat o přechodný pobyt podle § 87b ZPC. Žádost je cizinec povinen podat do 3 měsíců ode dne vstupu na území (§ 87b odst. 1 ZPC), nedodržení této lhůty nevyvolává žádnou sankci.
 - Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2009, čj. 11 Ca 153/2008: *„Tříměsíční lhůta, ... , se vztahuje výlučně na situaci, kdy cizinec pobývá na území republiky bez víza nebo na základě víza k pobytu do devadesáti dnů. Citované ustanovení ... nevylučuje, aby cizinec, který pobýval na území České republiky po dobu delší než tři měsíce, podal žádost o povolení k pobytu i po uplynutí této lhůty počítané ode dne vstupu na území státu. Je proto na správním orgánu, aby posoudil, zda uvedené ustanovení na osobu žadatele a jím podanou žádost dopadá či nikoliv.“*
- ▶ Po 5 letech přechodného pobytu může požádat o trvalý pobyt [§ 87h odst. 1 písm. a) ZPC]
- ▶ Rodinný příslušník občana ČR může žádat o trvalý pobyt již po dvou letech (§ 87h odst. 1 písm. b) ZPC)
- ▶ O žádosti dnes rozhodují inspektoráty cizinecké policie (po novele ZPC by o přechodných pobytech měl rozhodovat OAMP)

4. Zaměstnávání rodinného příslušníka občana EU

- ▶ § 85 zákona o zaměstnanosti: *„Pro účely zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí podle tohto zákona se za cizince nepovažuje občan Evropské unie a jeho rodinný příslušník (§ 3 odst. 2) a rodinný příslušník občana České republiky.“* -> nepotřebuje povolení k zaměstnání

Děkujeme za pozornost!

